

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

**КАФЕДРА
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, АРХЕОЛОГІЇ ТА
КРАЄЗНАВСТВА**

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

Викладач

Контакти

бакалавр
03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
Історія та археологія
4
I рік, II семестр
вибіркова навчальна дисципліна
згідно з розкладом
українська
щовівторка 13.00–14.20 (113 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на платформах
ZOOM та Google-class).
кандидат педагогічних наук, доцент
Юда Лариса Анатоліївна
E-mail: lorachernigiv@ukr.net
Facebook Messenger: Лариса Юда

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Коротка анотація до дисципліни. Навчальна дисципліна «Історія української культури» дає уявлення про основні етапи розвитку української культури, забезпечує розуміння системного зв'язку всіх складових культури – мистецтва, етнографії, матеріальної і духовної культури, спрямована на збагачення і розширення гуманітарної підготовки студентів, формування творчої активності майбутніх фахівців, сприяє формуванню ціннісних орієнтацій та світогляду здобувачів освіти.

Програма навчальної дисципліни складається з чотирьох змістових модулів:
Змістовий модуль 1. Культура України від найдавніших часів до середини XIV ст.
Змістовий модуль 2. Культура України героїчної доби (XIV – XVIII ст.)

Змістовий модуль 3. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII ст. – початок XX ст.).

Змістовий модуль 4. Українська культура XX – початку XXI ст.

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія української культури» є формування у здобувачів освіти системи знань про закономірності культурного процесу в Україні, культури як специфічного та унікального феномена людства, розгляд української культури в історичному розвитку, в єдності та суперечності різноманітних процесів і тенденцій; оволодіння основними термінами та поняттями культури на рівні відтворення тлумачення та використання як у повсякденному житті, так і у професійній діяльності; вміння застосовувати знання із історії української культури для визначення лінії особистої поведінки в умовах розмаїття культур та самоідентифікації як громадянина Української держави.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

– ознайомити здобувачів освіти з основами сучасних підходів до історії української культури;

– розкрити особливості історичного розвитку української культури;

– виявити зв'язок культури з соціальними, цивілізаційними, побутовими, мистецькими явищами і процесами;

– навчити здобувачів освіти визначати основні мистецькі стилі та світоглядні домінанти, вільно оперувати широким фактологічним матеріалом.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПШ	Компетентності
ЗК 1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 6	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 8	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
ЗК 10	Здатність працювати в команді.
СК 4	Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
СК 5	Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).
СК 6	Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін,

а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Культура України від найдавніших часів до середини XIV ст.												
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Історія української культури»	6	2				10	12					12
Тема 2. Витоки та передумови формування української культури	6	2				10	14	2				12
Тема 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	10		2			10	14		2			12
Разом за змістовним мод. 1	36	4	2			30	40	2	2			36
Змістовий модуль 2. Культура України героїчної доби (XIV – XVIII ст.)												
Тема 4. Українська культура XIV – середини XVII ст. (Литовсько-польська доба)	12	2	2			10	14	2				12
Тема 5. Соціокультурний світ України другої половини XVII – XVIII століття: зміна світоглядних парадигм	12	2	2			10	12					12
Тема 6. Українські культурні традиції	6		2			10	12					12
Разом за змістовним мод. 2	40	4	6			30	38	2				36
Змістовий модуль 3. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII ст. – початок XX ст.)												

Тема 7. Національне відродження в Україні (XIX – початок XX ст.)	16	2	4			10	14	2				12
Разом за змістовним мод. 3	16	2	4			10	14	2				12
Змістовий модуль 4. Українська культура XX – початку XXI ст.												
Тема 8. Українська культура радянської доби	16	2	4			10	14	2				12
Тема 9. Розвиток культури в незалежній Україні	12		2			10	14		2			12
Разом за змістовним мод. 4	28	2	6			20	40	2	2			36
Усього годин	120	12	18			90	90	8	4			108

Тематика практичних занять

Модуль I

Тема 1. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. (2 год)

План:

1. Писемність та літературна традиція Київської Русі.
2. Освіта і наукові знання.
3. Мистецтво Київської Русі (архітектура. декоративно-прикладне мистецтво, музика)
4. Культура Галицько-Волинського князівства

Модуль II

Тема 2. Культура України героїчної доби (XIV – XVIII ст.) (2 год.)

План:

1. Традиції архітектури XIV – середини XVI ст.
2. Культурно-освітнє значення братських шкіл.
3. Започаткування традицій вищої школи в Україні. Розвиток полемічної літератури, літописання.
4. Розвиток музичного та театрального мистецтва.

Тема 3. «Чернігівські Афіни». Чернігів – центр культури та монументального будівництва козацької доби (2 год.)

План:

1. Внесок Лазара Барановича та його сподвижників у розбудову Чернігова II пол. XVII – початку XVIII ст. і перетворення міста на центр культури і монументального мистецтва.
2. Чернігівський колегіум – один із перших навчальних закладів такого типу в Лівобережній Україні. Культурно-просвітницька діяльність Іоанна Максимовича.
3. Розвиток книгодрукування на Чернігівщині.

Тема 4. Українські народні традиції в контексті національного культурного розвитку (2 год.)

План:

1. Традиції звичаєвого права в суспільному житті та сімейному побуті українців.
2. Основні етапи формування сімейно-шлюбної обрядовості українців.
3. Соціально-побутова природа календарної обрядовості українців.

Модуль III

Тема 5. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII –початок XX ст.). Український романтизм. (2 год)

План:

1. Особливості розвитку освіти в Україні.
Напрями наукових досліджень.
2. Розвиток української мови та літератури. Асиміляційні заходи російського самодержавства щодо українського народу і його культури.
3. Музичне мистецтво України. Театр та опера.
4. Архітектура та скульптура України: стилістичні напрями.
5. Український живопис та графіка.

Модуль IV

Тема 6. Культура періоду української революції та національно-визвольних змагань (2 год.)

План:

1. Основні чинники культури і духовного життя України в 1917–1920 рр.
2. Розвиток освіти і науки України в 1917–1920 рр.
3. Літературні течії періоду національно-визвольних змагань.
4. Театральне життя.
5. Доля української православної церкви.

Тема 7. Українська культура радянської доби. (2 год.)

План:

1. Національно-культурне відродження в Україні в 20–30-х рр.
2. Розвиток культури у роки II Світової війни.
3. Розвиток культури в УРСР у 40–60-х рр. Шістдесятництво.

Тема 8. Культура і духовне життя в Україні в період загострення кризи радянської системи (1965–1985рр.) (2 год.)

План:

1. Освіта періоду радянської кризи.
2. Сановище науки: здобутки і проблеми.
3. Розвиток літератури і мистецтва. Панування методу соціалістичного реалізму. Офіційне і «справжнє мистецтво».

Тема 9. Основні тенденції сучасного розвитку культури України (2 год.)

План:

1. Освіта і наука в кінці XX – на поч. XXI ст.
2. Українська класична і популярна музика.
4. Театральне мистецтво та кінематографія.
5. Сучасне релігійне життя України.
6. Основні тенденції розвитку українського образотворчого мистецтва та архітектури.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Грицак Я. Нариси історії України. Формування модерної української нації. Київ: Генеза, 2000. 360 с.
2. Історія світової та української культури : Підручник / В. А. Гречко. І. В. Чорний. В. А. Кушнерук, В. А. Режко. Київ: Літера, 2002. 463 с.
3. Історія української культури / За загал. ред. І. Крип'якевича. Київ: Либідь, 2002. 656 с.
4. Історія української культури / За ред. О. Павлова. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 368 с.

5. Історія української культури: Підручнк / за ред. О.Павлової,Т.Мельничук. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 340 с.
6. Історія української та зарубіжної культури / За ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. Київ : Знання, 2002. 351 с.
7. Історія української культури у 5-ти т. Т. 1. Історія культури давнього населення України / Ю. С. Асеев, В. Д. Баран, Г. А. Баранов. Київ : Наукова думка, 2001. 1134 с.
8. Історія української культури у 5-ти т. Т. 2. Українська культура XIII – першої половини XVII ст. / В. С. Александрович, В. Г. Балусок, М. Б. Боянівська. Київ : Наукова думка, 2001. 846 с.
9. Історія української культури у 5-ти т. Т. 3. Українська культура другої половини XVII – XVIII ст. / В. С. Александрович, В. Й. Борисенко, Г. М. Виврот. Київ: Наукова думка, 2003. 1246 с.
10. Історія української культури у 5-ти т. Т. 4. Кп. 1. Українська культура XIX ст. / А.Ф. Артюх, В. Г. Балусок, Г. Б. Бондаренко. Київ: Наукова думка, 2008. 1008 с.
11. Історія української культури у 5-ти т. Т. 4. Кн. 2. Українська культура XIX ст. / А.Ф. Артюх, В. Г. Балусок, Г. Б. Бондаренко. Київ: Наукова думка, 2005. 1294 с.
12. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 584 с.
13. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : Навч. посібник / За ред. проф.. А. Яртия та проф. В. Мельника. Львів: Світ, 2005. 568 с.
14. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 141 с.
15. Станіславська К. Мистецькі форми сучасної видовищної культури. Київ: Стилос, 2020. 272 с.
16. Українська культура в європейському контексті / Ю.П. Богущкий. Київ: Знання, 2007. 680 с.
17. Шейко В.М. Історія української культури: Навч. посібник. Київ: Кондор, 2006. 264 с.

Допоміжна література:

18. Адруг А.К. Архітектура Чернігова II пол. XVII – поч. XVIII ст. Чернігів, 2008.
19. Адруг А.К. Бароковий Чернігів. *Сіверянський літопис*. 1995. №2.С.61–64.
20. Адруг А.К. Живопис Чернігова II пол. XVII – поч. XVIII ст. Чернігів, 2010.
- Адруг А.К. Чернігівська чудотворна ікона Євцької Богоматері. *Родовід*. 1996. №2(14). С.106–111.
21. Адруг А. Художня культура Чернігова другої половини ХУІІ – початку ХУІІІ ст. *Україна і Росія в панорамі століть*. Чернігів,1998.С.84–90.
22. Веселовська Г. І. Український театральний авангард. Київ: Фенікс, 2010. 368 с.
23. Грабович Г. До історії української літератури: дослідження, есе, полеміка. Київ: Критика, 2003. 631 с.
24. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій. Київ: Факт, 2007. 640 с.
25. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. Київ: Факт, 2009. 156 с.
26. Забужко О. С. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. Київ: Факт, 2009. 160 с.
27. Зубавіна І. Б. Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми, постаті. Київ: ФГНІКС, 2007. 296 с.
28. Іванова Л. Г. Україна між Сходом і Заходом – до проблеми становлення національної ідеї в українській суспільно-політичній думці в контексті східноєвропейського розвитку (I половина XIX ст.). Київ: НПУ ім. М. Драгоманова, 2007. 136 с.
29. Культура і побут населення України: Навч. посібник /за ред. В. І. Наулко. Л. Ф. Артюх. Київ: Либідь, 1993. 288 с.
30. Наєнко М. К. Художня література України: Від міфів до модерної реальності. – К. : Просвіта, 2008. – 1063 с.

31. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / Редкол. В. Сидоренко (голова) та ін. Київ: Інтертехнологія, 2006. 1054 с.
32. Протас М. О. Українська скульптура ХХ століття. Київ: Інтертехнологія. 2006. 278 с.
33. Роготченко О. О. Соціалістичний реалізм і тоталітаризм. Київ: ФЕНІКС, 2007. 608 с.
34. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ – ХХІ століть. Київ: ВХ[студіо], 2008. 188 с.
35. Українська культура: цивілізаційний вимір / за ред. Я. С. Калакури, О. О. Рафальського, М.Ф. Юрій. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2015. 494 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

36. <http://izbonyk.org.ua/> – бібліотека текстів з історії української культури, першоджерела з історії української літератури та мови, історії України.
37. <http://poetry.uazone.net/> – бібліотека української поезії
38. <http://elib.nplu.org/> – бібліотека «Культура України»
39. <http://mari.kiev.ua/> – Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України
40. <http://etnolog.org.ua/> – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського ПАНУ
41. <http://k-ua.net/> – сайт «Культура України».
42. http://kultura.ho.ua/books_ku.htm – Культурологічна бібліотека

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад освітнього менеджменту, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконувати завдання самостійної роботи, розробляти презентації, брати участь у творчих проектах та культурно-освітніх заходах.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці проектної заявки забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	6	1	до 6
Робота на практичному занятті	9	4	до 36
Контрольна робота	2	6-7	до 13
Самостійна робота: Створення мультимедійних і відеопрезентацій, підготовка і участь у творчих проєктах, творчі виступи, проведення інтерактивних екскурсій (вид роботи залежить від особливості теми заняття)	9	5	до 45
Усього:			до 100